

OTKRIĆA, NOVOSTI — NEW INSIGHTS

BIBLIOGRAFSKE BILJEŠKE UZA SKLADATELJSKI OPUS LAMBERTA COURTOYSA

Kad je pred petnaestak godina, sredinom sedamdesetih, Miho Demović otpočeo publicirati rezultate svojih iscrpnih i temeljitih istraživanja dubrovačke glazbene prošlosti, bilo je odmah jasno da se radi o novim spoznajama koje bitno obogaćuju i mijenjaju predodžbu o cjelokupnoj starijoj hrvatskoj glazbi. U studiji »Franko-flamanski glazbenici u Republici Dubrovnik« i, napose, u monografiji *Glazba i glazbenici Dubrovačkoj Republici...*¹ pažnju domaćih muzikologa privukla su imena trojice glazbenika iz porodice Courtoys, porodice flamanskoga podrijetla, koja se s vremenom u Dubrovniku naturalizirala: Lamberta starijeg (čije djelovanje možemo pratiti između 1550. i 1585), njegova sina Henrika (Dubrovnik, oko 1553 — Dubrovnik, 1629) i Henrikova sina Lamberta mlađeg (Dubrovnik, potkraj 16. st. — Dubrovnik, 16. X. 1664). Među ovom trojicom, Lambert Courtoys stariji ostavio je najviše tiskanih skladbi, nekih u cijelosti a nekih nepotpuno sačuvanih. Demovićeva koncizna ekspertiza dala je naslutiti kako njegov skladateljski opus posjeduje zanimljivosti ne samo na lokalnoj i nacionalnoj razini već i unutar recentnih europskih (ponajprije talijanskih) skladateljskih strujanja.² Nema sumnje da bi najzornije o tome moglo posvjedočiti suvremeno kritičko muzikološko izdanje svih poznatih nam, dostupnih i sačuvanih Lambertovih skladbi. No prije takva izdanja trebat će još podosta predradnji. Ovaj rad prilog je rješavanju problematike autorstva i mogućih atribucija skladbi Lamberta Courtoysa starijeg, jednog od najznačajnijih i najzanimljivijih skladatelja koji su u 16. stoljeću djelovali u Hrvatskoj. Budući da ćemo se kretati, uglavnom, područjem faktografije, dvojbenih datuma i nesigurnih atribucija, valja nam se za početak prisjetiti nekih činjenica.

Prvi poznati arhivski podaci o Lambertu Courtoysu starijem potječu iz 1550. godine. Te godine »Lamberto Cortese et campagni cantori« pojavljuju se kao izvođači tijekom uskršnjeg tjedna za bratovštinu Sv. Križa u crkvi Sv. Marcela

¹ Usp. Miho DEMOVIĆ, Franko-flamanski glazbenici u Republici Dubrovnik, *Dubrovnik*, 4/79, 1979, 65—95; *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj Republici od početka XI. do polovine XVII. stoljeća*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Razred za muzičku umjetnost, Zagreb 1981.

² Usp. M. DEMOVIĆ, *Glazba i glazbenici...*, napose 107—129.

u Rimu.³ God. 1553. Jan Nasco predlaže ga za svojeg nasljednika u Accademia Filarmonica u Veroni, što je bilo i prihvaćeno.⁴ Slijedeće godine primljen je kao instrumentalist u službu u dubrovačkoj Kneževoj kapeli i u Dubrovniku će ostati sve do 1570, kad odlazi u Udine, gdje postaje ravnateljem stolne crkve. Posljednje godine života čini se da je proveo u Italiji — u Udinama (1570—1574), Tarvisiju (1574—1579) i Vicenzi (1582—1585). Nakon 1585. gubi mu se trag. U razdoblju između 1550. i 1585. godine objavljene su i sve skladbe koje mu sa sigurnošću možemo atribuirati: madrigal »Perche crudel amor« u zbirci *Il primo libro delle muse a tre voci* (Venecija, 1562), zatim šest duhovnih madrigala u zbirci *Musica spirituale libro primo di canzon et madrigali a cinque voci* (Venecija, 1563), instrumentalna canzona u zbirci *Musica di diversi autori* (Venecija, 1577) i, na posljeticu, samostalna zbirka — u kojoj je nekoliko skladbi potpisao i njegov sin Henrik — *Madrigali a cinque* (Venecija, 1580). Sve su skladbe, osim onih iz samostalne zbirke peteroglasnih madrigala, sačuvane u potpunosti.⁵ Dva su najsigurnija kriterija na temelju kojih smijemo neku skladbu atribuirati Lambertu: prvi je da se uz skladbu nalazi potpis Lambert Courtoys i drugi da se u vezi s autorstvom slažu svi autoritativni stariji bibliografi. Naizgled ništa neobično, no tako je doista samo naizgled.

Demović je ustvrdio nekoliko načina kako se Lambert Courtoys potpisivao ili kako su mu ime bilježili u arhivskim spisima: Lambert Courtoys, Cortois, Cortoys, Courtois, Cartesio Lamberto, Cartesius Lambertus.⁶ U tiskovinama koje mu sa sigurnošću možemo atribuirati pojavljuju se još oblici Lamberto Curtoy(s) i Curtois. Skladbe koje su potpisane samo Lamberto ili samo Courtoys, ako nemamo nikakvih drugih pokazatelja, teško je i nezahvalno atribuirati. Naime, suvremenici našeg Lamberta bili su franko-flamanski skladatelj Jean Courtois (čiju djelatnost možemo pratiti između godina 1529. i 1545)⁷ i Pierre

³ U domaćoj literaturi navodi se godina 1553. kao najranija poznata godina u kojoj se spominje Lambert Courtoys stariji; usp. s.v. »Courtoys, Lambert st.«, *Hrvatski biografski leksikon*, Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, Zagreb 1989, str. 712—713. *The Grove Dictionary of Music and Musicians*, Macmillan Publishers Ltd, London—Washington—Hong Kong 1980, sv. 5, 3, donosi spomenuti podatak iz 1550. godine. Valja naglasiti da se Lambert Courtoys nikada, barem ne u svojim tiskanim skladbama, nije potpisivao kao »vecchio« (»stariji«); Demović je dodao Lambertu taj pridjev zato da bi ga bolje razlikovao od njegova unuka, Lamberta »mlađeg«.

⁴ I ovaj podatak o Jan Nasco nepoznat je u domaćoj literaturi (usp. *The Grove Dictionary...*, ibid.). Radi se o poznatom flamanskom skladatelju, čiji je utjecaj bio snažan u gradovima sjeverne Italije. Nasco je jedan od suautora u zbirci *Musica spirituale...* (Venecija, 1563), u kojoj je objavljeno i šest duhovnih madrigala Lamberta Courtoysa starijeg.

⁵ Za cjelovite bibliografske podatke svih navedenih djela v. spomenute Demovićeve studije (bilj. 1). Treba istaknuti da je skladba »Perche crudel amor« ona ista koja je kasnije uvrštena i u nekompletno sačuvano drugo izdanje zbirke *Madrigali a cinque* (Venecija, 1580); ne radi se dakle o zasebnoj skladbi, kao što bi se moglo pretpostaviti na temelju dosadašnje literature (v. M. DEMOVIĆ, *Glazba i glazbenici...*, 115; *Hrvatski biografski leksikon*, ibid.). Na ovom mjestu valja nam također navesti skladatelje koji su zastupljeni u zbirci *Il primo libro delle muse, a tre voci...* (1562), a prema publikaciji *Répertoire International des Sources Musicales. Recueils imprimés XVIe — XVIIe siècles (I: Liste chronologique)*, G. Henle Verlag, München—Duisburg 1960, 239, r. br: 1562 (8) (brojevi u zagradama što slijede, kao što je poznato, odnose se na broj skladbi svakog pojedinog skladatelja u dotičnoj zbirci): »A. Barre (5), P. Cambio, L. Courtoys, V. Ferro (2), A. Festa, G. Fiesco, O. Lassus, Lema, V. Lusitano, J. Matelart, G. B. Montanaro, G. Nasco, M. Rampolino (4), R. Rossello«.

⁶ V. *Hrvatski biografski leksikon*, ibid.

⁷ Usp. s.v. »Courtois, Jean«, *The Grove Dictionary...*, sv. 5, 2—3.

Lambert, glazbenik o čijoj je biografiji malo poznato;⁸ oba ta glazbenika potpisivali su se kadikad ili samo Courtois ili samo Lambert... Da bi zbirka bila kompletnija, postoje još sveukupno čak četiri glazbenika imenom Lambert, a dvojica od njih suvremenici su našega Lamberta Courtoysa.⁹

Pogledajmo kakve to nedoumice stvara: u talijanskim tiskovinama pojavljuje se 1542.¹⁰ i 1543.¹¹ ime Courtois uz dva madrigala i ono bi se podjednako moglo odnositi na Jeana kao i Lamberta Courtoi(y)sa. Na prvi pogled, kao da se vjerojatnijom čini atribucija Lambertu Courtoysu: radi se, naime, o venecijanskim izdavačima kod kojih je publicirao svoje skladbe, a i o vrsti glazbe kakvu je najčešće skladao. Jean Courtoys je, naprotiv, mjestom djelovanja i svojim glazbenim nakladnicima vezan gotovo isključivo uz Francusku. No, godine u kojima su madrigali objavljeni prisiljavaju nas na sumnju: Lambertovo ime susrećemo u Vicenzi još 1585; godine 1542. i 1543. morao bi biti vrlo mlad i pritom prilično ugledan glazbenik da bi dospio u Archadeltovu antologiju madrigala. Dakako da teoretski ni ta mogućnost nije isključena. Bilo kako bilo, ne posjedujemo čvrste argumente za sigurnu atribuciju niti jednom Courtoysu.

S druge strane, u zbirci *Il secondo libro de li Madrigali de diversi (...)* a 4 voci (Venecija, 1543; pretisak 1587)¹² uz skladbe »Assai vi sè natura« i »Quando sia mai che'l loco« nailazimo na potpis Lambert, za kojega Eitner pretpostavlja da bi mogao biti Pierre Lambert,¹³ dok Sartori vjeruje da bi se moglo ipak raditi o Lambertu Courtoysu.¹⁴ Eitnerov prijedlog ipak je teško prihvatiti: Pierre Lambert živio je u 18. stoljeću, a za Petrusa Lambertusa, pjevača u Sikstinskoj kape li s kraja 16. stoljeća, nije poznato da se ikada bavio skladanjem.¹⁵ Sartorijeva atribucija čini se, dakle, vjerojatnijom. Štoviše, Sartori pretpostavlja da bi se još jedan madrigal, koji je također potpisan samo »Lamberto« i nalazi se tiskan u nekoliko izdanja zbirke *Madrigali ariosi a quattro voci composti da diversi eccellentissimi autori...*, mogao podjednako pripisati Lambertu Courtoysu.¹⁶ Pažljivo

⁸ Usp. Robert EITNER, *Biographisch-Bibliographisches Quellen-Lexicon*, Breitkopf & Härtel, Leipzig 1900—1904 (reprint: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz 1959—60, sv. VI, 24, s.v. »Pierre Lambert«).

⁹ Usp. R. EITNER, *ibid.*; s.v. »Lambert, Pierre Jean«, *Musik in Geschichte und Gegenwart*, Bärenreiter, Kassel—Basel, 1960, sv. 8, 128.

¹⁰ Usp. *Répertoire International des Sources Musicales. Recueils imprimés XVIe — XVIIe siècles...*, 139, r. br: 1542 (18). Prenosimo podatke o zbirci u cijelosti: »Primo libro di madrigali d'Archadelt a tre voci, insieme alcuni di Const. Festa. Con la gionta di dodese canzoni francese et sei motteti novissimi. — Venezia, A. Gardane, 1542. 3 vol. in-8 obl., 31 p.«. Kao skladatelji u zbirci navode se: »J. Arcadelt (7), P. Certon, Cosson, Courtois, F. du Boys (2), C. Festa (4), Isore, Jacotin (4), Lheritier, Mathias Hermann, P. Moulu (2), C. de Sermisy (4), Anon.«.

¹¹ Usp. *op. cit.*, 143, r. br: 1543 (21): »Primo libro di madrigali d'Archadelt a tre voci con la gionta di dodese canzoni franzese et sei motteti novissimi. — Venezia, A. Gardane, 1543. 3 vol. in-8 obl., 30 p. (SB), 31 p. (T).« Kao skladatelji u zbirci se navode »J. Arcadelt (6), P. Certon, Cosson, Courtoys, F. du Boys (2), C. Festa, G. Isore, Jacotin (4), Lheritier, Lupus (2), Mathias Hermann, P. Moulu (2), C. de Sermisy (4), Anon. (2)«.

¹² Usp. *op. cit.*, 142, r. br: 1543 (18): »Il secondo libro de li madrigali de diversi eccellentissimi autori a misura di breve novamente stampato a quattro voci. — Venezia, A. Gardane, 1543. 4 vol. in-8 obl., 39 p.«. Kao skladatelji navode se: »J. Arcadelt (2), F. Corteccia (4), C. Festa (2), J. Gero (14), Lamberto (2), J. de Ponte, Alfonso (della Viola), Anon. (7)«.

¹³ Usp. R. EITNER, *op. cit.*, *ibid.*

¹⁴ Usp. Claudio SARTORI, *Catalogo unico delle musiche a stampa* (rkp.), vol. VI, br. C-258.

¹⁵ Usp. R. EITNER, *op. cit.*, *ibid.*

¹⁶ Usp. C. SARTORI, *op. cit.*, vol. VI, br. C-141.

listanje glazbenih referativnih publikacija omogućuje nam da listu skladbi i tiskovina Lamberta Courtoysa proširimo i obogatimo novim akvizicijama.

Najprije, među talijanskim glazbenim bibliografima i arhivistima već je postignuta suglasnost u vezi s atribuiranjem jedne skladbe našem Lambertu. Claudio Sartori, veliki poznavalac starijih talijanskih glazbenih tiskovina, u knjizi *Assisi, La Cappella della basilica di S. Francesco...* navodi zbirku *Madrigali ariosi a quattro voci* (Venecija, 1582) te donosi sadržaj zbirke u kojem se spominje i madrigal »Oime dov'è'l mio sole«. ¹⁷ Madrigal je potpisan jednostavno »Lamberto«, no Sartori taj potpis ipak čita kao »Courtoys Lambert«. Zbirka o kojoj Sartori referira novi je pretisak antologije što ju je Antonio Barre bio objavio u Rimu 1555, sa stanovitim izmjenama u sadržaju. ¹⁸ Asiški primjerak zbirke iz 1582. jedini je u cijelosti sačuvan; nepotpuni primjerci pohranjeni su u Biblioteci Marciani u Veneciji i u knjižnici Konzervatorija u Bologni. U bolonjskom primjerku na poledini »tavole«, tj. na poledini zbirke, stoji starija rukom pisana bilješka o autorima zastupljenima u »raccolti«, a za naš madrigal stoji: »Lamberto (forse Courtois)«. U venecijanskoj pak knjižnici u kartičnom katalogu arhivska rukopisna natuknica za istu skladbu bilježi: »Lamberto (Courtois)«. ¹⁹

Teško je povjerovati da su sve tri atribucije talijanskih arhivista, kao i ona iz RISM-a, bez osnove. U sva tri slučaja — u primjerku iz asiške knjižnice, venecijanske Marciane i bolonjskog Konzervatorija — susrećemo se s istom pretpostavkom da se pod imenom Lamberto ovdje doista radi o Lambertu Courtoysu. Faktografija koja nam je dostupna ne protivi se takvoj atribuciji: ne bi to bio usamljeni slučaj da se Lamberto potpisuje isključivo svojim imenom, a u vrijeme dok je madrigal »Oimè dov'è'l mio sole« bio tiskan i pretiskivan u Veneciji bio je Lamberto na vrhuncu svoje skladateljske produkcije. I karakteristike nekih skladateljskih postupaka pokazuju evidentnu srodnost s duhovnim madrigalima Lamberta Courtoysa iz 1563. godine: pretežno homofona struktura akordskih sklopova, blagi kromatizam i pozornost posvećena jasnoj ekspresivnosti tekstovnog predloška. Po svemu sudeći, dakle, nema valjanog razloga zašto ne bismo i mi madrigal »Oimè dov'è'l mio sole« pripisali Lambertu Courtoysu.

I dok u autorstvo madrigala »Oimè dov'è'l mio sole« možda još i ima mjesta sumnji, podatak koji je Howard Mayer Brown pribilježio u svojoj bibliografiji ranih glazbenih tiskovina zavređuje punu pozornost. Brown naime navodi kako je skladba »Petit Jacquet« Lamberta Courtoysa uvrštena u drugi svezak

¹⁷ Usp. C. SARTORI, *Assisi, La Cappella della basilica di S. Francesco, I — Catalogo del fondo musicale nella biblioteca comunale di Assisi*, Istituto Editoriale Italiano, Milano 1962, 83. Sartoriju je ostalo nepoznato da se zbirka madrigala iz 1582. pojavila u doslovnom pretisku i 1584. godine; usp. *Répertoire International...* (op. cit.), 321.

¹⁸ Usp. *Répertoire International...* (op. cit.), 209, r. br. 1555 (27): »Primo libro delle muse, a quattro voci. Madrigali ariosi di Ant. Barre et altri diversi autori, nuovamente stampati. — Roma, A. Barre, 1555. 4 vol. in-4 obl., 32 p. (SAB), 40 p. (T)«. Kao skladatelji navode se na istom mjestu: »Alexandrino, P. Animuccia, A. Barre (4), Caldarino, G. Dancherts, V. Ferro (2), Fiesco, Lamberto (Courtoys?), B. Lupacchino (2), V. Ruffo, G. P. da Nola, Anon. (5)«.

¹⁹ Spomenute tiskovine u kojima se nalazi skladba »Oimè dov'è'l mio sole« imao sam prilike pregledavati *in situ*. O tome podrobnije v. moj članak: Svjetovni madrigal Lamberta (Courtoysa starijeg), *Dubrovnik*, 28/4, 1985, 117—120.

didaktičkog dvosveščanog priručnika Girolama Dalla Case *Il vero modo di diminuir...* (Venecija, 1584).²⁰ Taj poznati priručnik namijenjen glazbenicima praktičarima, u prvom redu instrumentalistima, bio je omiljenim izvorom i venecijanskim skladateljima s konca 16. i na početku 17. stoljeća.²¹ Sam Dalla Casa bio je capo de' concerti u San Marcu i uživao je veliki ugled kao virtuozni svirač na kornetu, a bio je i osnivač prvog stalnog ansambla u bazilici. Odabir nekih najpoznatijih renesansnih autora i skladbi učinili su dvosveščani *Il vero modo di diminuir...* prestižnom publikacijom među mnogobrojnim slično koncipiranim onodobnim priručnicima. Ukrašavanje vokalne i instrumentalne melodike Dalla Casa preporuča ustaljenim ornamentirajućim formulama — gruppo, trillo, kadence i pasaži. Melodika je ipak, koliko je god to moguće u takvom, prvenstveno ipak didaktičkom traktatu, sačuvana u granicama prepoznatljivosti. Dovoljno je usporediti izvornu verziju Lambertove canzone »Petit Jacquet« i ornamentiranu dionicu soprana te iste skladbe u Dalla Casinom traktatu.²² O načinu svirke precizne upute pružene su na početku svakog pojedinog sveska (»Alli lettori«), a već je na naslovnici jasno izražena želja da se glazbeni primjeri prihvate za svakojaku vrst instrumenata »Di fiato, & corda, & di voce humana«.

Pokušajmo sabrati izložene bibliografske podatke. Najranija tiskovina koju sa sigurnošću možemo atribuirati Lambertu Courtoysu starijem potječe iz 1562. (»Perche crudel amor« i skupna zbirka *Musica spirituale...*), a najkasnija iz 1584. godine (canzona »Petit Jacquet« u priručniku *Il vero modo di diminuir...*). Prilično je vjerojatno da i skladbu »Oimè dov'è'l mio sole« možemo pripisati Lambertu — ona je tiskana i pretiskavana u razdoblju od 1555. do 1584. Nesigurne su atribucije za skladbe u zbirkama 1542, 1543, 1557, 1559, 1565, 1569. i 1587. godine. Važno je imati na umu da razdoblje Lambertova djelovanja u Dubrovniku možemo dokumentirano pratiti od 1554. do 1570. godine; to su godine kad on objavljuje najviše skladbi, i to upravo skladbi koje mu sa sigurnošću možemo atribuirati. No značenje »dubrovačkog« opusa nipošto nije usko lokalno. Pokazuje to već i sami bibliografski podaci — sve pojedinačne skladbe i zbirke Lambert je tiskao kod uglednih venecijanskih nakladnika, a u antologijama je zastupljen uz najveća imena onodobnog europskog glazbenog života. Upravo podrobna analiza antologija i skupnih zbirki, kao i komparativna ekspertiza prilično brojnih skladateljskih imena koja se pojavljuju u tim zbirkama, daljnji su nužni korak koji valja prebroditi prije negoli se krene u suvremenu kritičku valorizaciju

²⁰ Usp. Howard MAYER BROWN, *Instrumental Music Printed Before 1600. A Bibliography*, Cambridge, Mass., Harvard University Press, 1967, 329. O ovoj skladbi podrobnije raspravljam u članku: Skladba »Petit Jacquet« Lamberta Courtoysa u Mletačkom traktatu, *Dubrovnik*, 26/2, 1983, 29—34.

²¹ Usp. Eleanor SELFRIDGE-FIELD, *La musica strumentale a Venezia da Gabrieli a Vivaldi*, ERI, Torino, 1980. Navodim usput da se Dalla Casinom priručnikom koristio i Francesco Sponga-Usper; v. E. STIPČEVIĆ, *Francesco Sponga-Usper, Mletački glazbenik iz Poreča*, MIC, Zagreb 1990, 13, 41.

²² Lambertovu canzonu »Petit Jacquet« u kontekstu Dalla Casinog traktata spominje i Dietrich KÄMPER, *La musica strumentale nel Rinascimento*, Torino, ERI, 1976, 223 (izvorno je knjiga tiskana na njemačkom jeziku: Studien zum instrumentalen Ensemblesmusik des 16. Jahrhunderts in Italien, *Analecta Musicologica*, vol. 10, Bohlau Verlag, Köln — Wien, 1970). Kämper drži da canzonu »Petit Jacquet« valja atribuirati Jeanu Courtoysu; istu atribuciju donosi i C. SARTORI, *Catalogo unico...*, vol. VI, br: C-232.

cjelokupnog Lambertovog opusa. Nadamo se da rezultati ovog pokušaja »raščišćavanja« bibliografske problematike pokazuju kako je temeljitije upoznavanje skladateljske ostavštine Lamberta Courtoysa starijeg — dubrovačkog »trombonusa«, »musicusa«, pjevača, pedagoga i organizatora glazbenog života — zadatak kojemu se vrijedi posvetiti. Očigledno je već i sada — ne samo da »ime Lamberta Courtoysa starijega u povijesti dubrovačke glazbene kulture ranijeg razdoblja treba smatrati izuzetnom pojavom«²³ i da njegova glazba »prva sačuvana glazba«²⁴ nekog glazbenika aktivnog u Dubrovniku — već njegov opus svojim opsegom i zastupljenošću u onodobnim prominentnim zbirkama predstavlja jednu od vrhunskih vrijednosti hrvatske renesansne glazbene kulture.

Na koncu, valja reći kako za ovaj bibliografski »close-reading« nije slučajno odabran skladateljski opus Lamberta Courtoysa starijeg. Proučavanje zbirki i antologija u kojima su bili zastupljeni stariji hrvatski skladatelji, kao i oni koji su djelovali u hrvatskim krajevima, jedan je od temeljnih preduvjeta komparatističkog istraživanja i razumijevanja njihova opusa. Lambertov opus zorno predočuje na kakve je sve teškoće moguće naići pri pokušaju identifikacije i atribucije glazbenih djela koja nas zanimaju.

Ennio STIPČEVIĆ
Zagreb

²³ M. DEMOVIĆ, *Glazba i glazbenici...*, 128.

²⁴ V. recenziju Demovićeve knjige *Glazba i glazbenici...*, što ju je objavio Stanislav Tuksar u: *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, 13/1, 1982, 129.

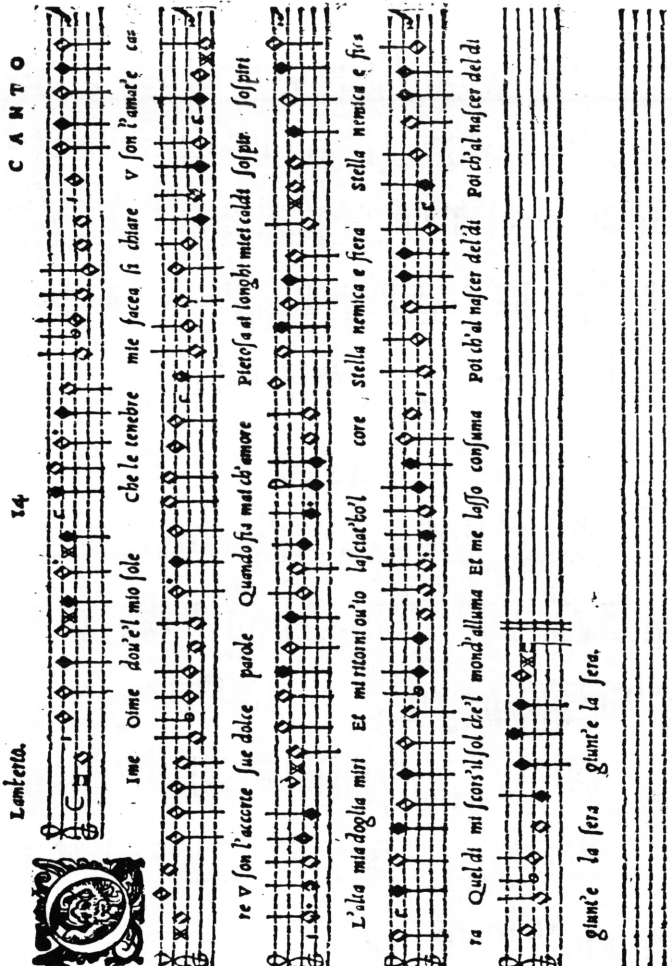

Sl. 1: Madrigal Lamberta (Courtoysa starijeg?) tiskan kod Gardana u Veneciji 1562.
čuva se u asiškoj biblioteci sv. Francesca.

CANTO

14

Lamberto.

Ime Oime dou'e'l mio sole che le tenebre mie facea si chiare v son l'amate e sue
 re v son l'accorte sue dolce parole Quando fia mal d'è amore pietosa al longhi miei caldi sospir sospir
 L'altra mia doglia miri Et mi ritorni o'io lasciat'co'l core Stella nemica e fiera stella nemica e fiera
 ra Quel di mi scors' il sol de' l' mond' alluma Et me lasso consuma Poi ch' al nascer del di
 giunt'e la sera giunt'e la sera.

Sl. 2: Skladba »Petit Jacquet« u drugom svesku priručnika Girolama
 Dalla Case *Il vero modo di diminuir...*, Venecija 1584.